

recerca

El paper de l'Església en la restauració de l'absolutisme a principi segle XIX

Jaume Camps Girona

Els anys posteriors a la Guerra del Francès (1808-1814) es caracteritzaren per una societat que estava canviant, mentre el poder establert volia mantenir els seus privilegis. En aquesta pugna, l'Església, per a mantenir el seu paper dominant, donà suport a la monarquia, contra el liberalisme, i fou un dels pilars en la restauració de l'absolutisme. Aquest article repassa, mitjançant les fonts documentals custodiades en diversos arxius: el de l'Arquebisbat o documentació conservada en el Centre d'Estudis Alcoverencs, com es visqueren aquests anys a Alcover, i quin fou el paper de l'església alcoverenca en la lluita entre els liberals i els absolutistes.

1. Conseqüències de la Guerra del Francès (1808-1814)

La Guerra del Francès (1808-1814), com tot conflicte bèl·lic, va provocar canvis en la societat del moment. Les experiències viscudes foren el detonant de l'erosió dels vells valors que dominaven.

La gent més rica, que temia ser saquejada, va fugir, com explicava Cosme Vidal: "al saber-se la derrota del Pont de Goi, i que els francesos s'atansaven cap a la vila, les famílies més riques i les més temoroses abandonaren la població i s'internaren en la muntanya, acollint-se en barraques

i masies, emportant-se amb ells diners, joies i tot el que pogueren. Així és que a l'entrar el gran exèrcit a la població la trobaren gairebé abandonada. El general donà ordre que els soldats es proveïssin de queviures allà on poguessin. No trigaren a ésser estellades les portes de les cases més principals, (...) i tot allò de menjar i veure, anaven traient cap al carrer. (...) Els mobles volaven de les finestres cap al carrer, on eren asclats immediatament per a fer grans foguerades en les quals coïen el menjar nombrosos grups de francesos. Les cases quedaren destrossades interiorment; el que no podien emportar-s'ho ho llençaven".¹

En el cas d'Alcover, el pas de les tropes franceses provocà: "cruelles saqueos, destrucciones de sus frutos, destrozos y talas de sus arboles, y en una palabra todos los males de esta guerra destructora".² Mossèn Josep Valldosera en un dietari relatà com els francesos assaltaren l'hospital situat al costat de l'església Vella: "lo die 25 de febrer de l'any 1809, de resultas de haver perdut una batalla en lo Pon de Goy, tres quarts distant de Alcover, entraren los francesos en la vila a las sinch horas de la tarde, y en lo Hospital no sols prengueren tota la roba, que era molta, com és de veurer ab lo inventari en poder [...], a més, me prengueren set arrobas de fil, lo qual me havia costat un treball inmens, pues tot se havia aplegat de caritat. A més me prengueren 4 llits nous, 46 cabirons de 22 palms, moltes llatas, quadrons y altres cosas. Estant lo Hospital en tant infelís estat, Déu NS envià unas malalties grans, de manera que en los Hospital agué ocasions que eran dotse malalts, però ab diligència i cuidados res faltà per son alivio".³ Els francesos també van assaltar el Convent de Santa Anna, i en van prendre els objectes de valor,⁴ van entrar a l'església Nova, i s'emportaren objectes de valor, la cera,⁵ 14 lliures i van desaparèixer les relíquies de Sant

¹ VIDAL, Cosme, *Alcover. Monografia històrica*, pàg. 27-28.

² Aquesta és la descripció que feren el batlle d'Alcover, Josep Caçador, i els altres membres de l'Ajuntament a les autoritats del Corregiment. El 24 d'octubre de 1812. Arxiu del Centre d'Estudis Alcoverencs.

³ TARRECH I PUJOL, Josep M., "L'hospital d'Alcover durant la Guerra del Francès. Notícia documental", *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs*, n. 79, 1997, pàg. 35-37.

⁴ ARAGONÉS, Francisco, *Frayles Franciscanos de Cataluña. Su Historia de Veinte Años o sea lo que hicieron y padecieron por la Religion, por el Rey y por la Patria, desde el año ocho hasta el veinte y ocho del siglo decimonono*, Barcelona. Impremta de José Rubió, 1833, pàg. 71-74.

⁵ Carta del clergue Pròsper Voltor a les autoritats tarragonines, del 15 de febrer de 1810. Arxiu del Centre d'Estudis Alcoverencs.

Pròsper màrtir.⁶ Els francesos també van cremar les destil·leries de Joan Baptista Andreu, això va provocar l'espant de les autoritats locals per la duresa que utilitzaven els invasors.⁷

Però amb la guerra no s'acabaren les penúries. La situació posterior també va ser molt difícil pels estralls anteriorment citats: pèrdua de collites, la fugida de convilatans, i la violència dels soldats francesos. Un testimoni de les males collites el trobem en la demanda que el 1819 feren la comunitat de preveres d'Alcover. Des d'aquell any que el mossèn alcoverenc demanava l'arranjament de la teulada de l'Abadia, ja que moltes teules estaven trencades i bona part de les fustes i canyes, estaven podrides. Però, ni la parròquia, ni la casa del comú, a 1828, encara no havien pogut fer front a aquella despesa i "esperando que si vienen buenas cosechas", per a fer les obres, i alhora poder rebre més fruits del delme, que pagaven els alcoverencs.⁸

Per tant, als estralls de la guerra s'hi afegia un cicle climàtic advers, amb importantíssimes sequeres els anys 1816, 1817, 1822 i 1824.⁹ Fet que dificultava el restabliment del règim fiscal anterior, ja que com advertia el mateix ajuntament alcoverenc, aquelles sequeres podien suposar disturbis civils.¹⁰

2. L'Església i el retorn a l'absolutisme

Fins el 1808, en línies general, l'Església i la seva jerarquia vibrava en la mateixa direcció que els seus feligresos. Però amb l'entrada de les tropes napoleòniques, i la posterior restauració de la monarquia de Ferran VII, el

⁶ Segons el llibre de visites pastorals dels anys 1828-1829, aquesta relíquia fou donada per Pere Morell al poble d'Alcover. Aquest il·lustre alcoverenc era sagristà i canonge de Barcelona, i en un viatge a Roma el 1677, el Papa Innocenci XI li regalà aquella relíquia de Sant Pròsper màrtir, i ell, quan va retornar a la ciutat comtal l'any següent, la regalà al seu poble. AHAT, Fons: Arquebisbe, Llibre de decrets de visites pastorals, 5/05/1828-6/02/1829, 339 v.

⁷ GRAU MONNÉ, Dolores, "Alcover al llarg del segle XIX", AA.DD., *Alcover: Una història*, Alcover, Centre d'Estudis Alcoverencs, 1997, pàg. 198-199.

⁸ Segons el llibre de visites pastorals dels anys 1828-1829, aquest problema de la teulada ja existia des de 1638, quan l'Ajuntament va comprar l'Abadia per la comunitat de preveres, perquè aquests volien viure prop de la nova església. AHAT, Fons: Arquebisbe, Llibre de decrets de visites pastorals, 5/05/1828-6/02/1829, 341 v.

⁹ SÁNCHEZ, Josep, *Les guerres napoleòniques i carlistes a la frontera de Catalunya, el País Valencià i Aragó (1808-1936)*, Benicarló, Onada Edicions, 2015, pàg. 51.

¹⁰ GRAU i PUJOL, Josep M. T., "Les rogatives i altres notes sobre Alcover (ss. XVIII-XIX)", *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs*, n. 51, 1990, pàg. 19.

1814, va mostrar les diferències entre una part de la societat que exigia canvis, i unes autoritats religioses que defensaven el poder establert.¹¹ L'aliança entre "el Tron i l'Altar" després del retorn de l'exili de Ferran VII, el 1814, va significar l'anul·lació de la Constitució de Cadis de 1812 i les reformes que l'acompanyaren, i la restauració del poder del clergat, conjuntament amb la Santa Inquisició, que s'encarregaria de perseguir la maçoneria, i altres societats secretes de caire liberal. Per tant, l'Església es posava al servei del rei, per restaurar l'Absolutisme.¹² Però, els anys de la Guerra del Francès (1808-1814) trasbalsaren de dalt a baix el país a nivell polític, econòmic, social i ideològic. Com afirmà el professor Ramon Arnabat, res no tornà a ser igual després de la guerra: les estructures econòmiques i els mecanismes senyoriais trontollaren, aparegueren noves fórmules de participació del poble en la vida pública i es difongueren les idees liberals arreu del país.¹³ I per als eclesiàstics, els culpables d'aquelles mesures eren els francesos: "entraron en la península las tropas de Napoleón, tan cargadas de libros y de papeles impios, como de armas y de pertrechos de guerra; y seguramente que nos hicieron menos daño con estos, que con aquello. [...] Así prevenidos y enardecidos con un santo fuego, salían varios a predicar por los pueblos del Principado, y frecuentemente se oían resonar sus voces, desde los pulpitos, contra los falsos reformadores, contra sus malos libros, contra algunos periódicos llenos de veneno, que ya entonces se publicaban, y en fin, contra todas las obras inicuas de la Filosofía destructora".¹⁴ Els frares foren un dels grans defensors del retorn a l'estat absolutista, ja que sense les tributacions que obtenien, i l'exempció de les càrregues fiscals no podrien sobreviure. Per això, com a entusiastes de l'Antic Règim no van dubtar en cap moment d'agafar el fusell per defensar l'ordre establert, i contra el liberalisme.¹⁵ Per això, ja des de la guerra van tenir un paper actiu: "de todos" los Conventos salían a predicar aquella guerra santa. Los sacerdotes en los pulpitos y confesionarios, o al pie de los altares; los

¹¹ PEREA SIMÓN, Eugeni, *El comportament religiós a Catalunya al segle XIX a la diòcesi de Tarragona. El compliment pasqual*, Reus, Edicions del Centre de Lectura, 1993, pág. 10-11.

¹² PAYNE, Stanley G., *El catolicismo español*, Barcelona, Planeta, 1984, pág. 81-82.

¹³ ARNABAT, Ramon, *La revolució de 1820 i el Trienni Liberal a Catalunya*, Vic, Eumo Editorial, 2001, pág. 18.

¹⁴ ARAGONÉS, Francisco, *Frayles Franciscanos de Cataluña. Su Historia de Veinte Años*, op.cit., capítol XI.

¹⁵ FONTANA, Josep, *La quiebra de la monarquía absoluta (1814-1820). La crisis del Antiguo Régimen en España*, Barcelona, Ariel, 1971, pág. 166-167.

legos y los coristas, en las conversaciones publicas y en las privadas; todos, todos se deshacían en lenguas para persuadir a las gentes, que lo sacrificasen todo en defensa de su Patria y de su Religión, que se hallaban en el mayor conflicto".¹⁶ Altres anaren al front: "cuando vieron que peligraba la Patria, se metieron intrépidos en medio de los egercitos, y algunas veces a la frente de las tropas, para defender un objeto tan amable".¹⁷ En el cas del Convent de Santa Anna, tres franciscans: Francisco Borràs, Pere Oriol i Garcia Raymundo, anaren al front a lluitar.¹⁸

Però, el pronunciament de Riego, a principi 1820, va suposar la instauració d'un règim liberal a Espanya. El rei, obligat per les circumstàncies, jurava la Constitució de Cadis de 1812, i s'iniciava el Trienni Liberal (1820-1823), i un seguit de reformes que havien de portar la modernització política, econòmica i social del país.

Amb la proclamació del nou règim, algunes partides liberals varen venjar-se dels ordes religiosos, pel seu paper en la repressió contra els liberals, després de 1814, i pel seu posicionament polític amb la causa ultra, i perquè amagaren entre els murs dels convents els conspiradors absolutistes. Així, el 10 de setembre de 1822, un grup de liberals reusencs, anaren a Santa Anna, calaren foc al Convent i humiliaven els pares que no havien fugit a les muntanyes del voltant.¹⁹

Però, no solament els clergues regulars se sumaren a la causa absolutista. El 1809 ja la Junta Central havia regulat la formació de partides d'eclesiàstics, les "partidas de cruzada", per a defensar la nació i la religió, i durant la guerra cantaven una coplilla: "el quinto no matarás/ de tu prójimo ninguno;/ los gabachos, uno a uno,/ matarás los que puedas".²⁰

Després, durant el Trienni Liberal, en alguns casos també va tenir un paper actiu, com fou el capellà de l'Albiol. El 16 de març de 1822 una partida d'alcoverencs, després de rebre una informació en què s'afirmava que

¹⁶ ARAGONÉS, Francisco, *Frayles Franciscanos de Cataluña. Su Historia de Veinte Años*, *Op. Cit.*, pàg. 32.

¹⁷ ARAGONÉS, Francisco, *Frayles Franciscanos de Cataluña. Su Historia de Veinte Años*, *Op. Cit.*, pàg. 11

¹⁸ Per a més informació: CAMPS, Jaume, *El Convent de les Arts. Quatre-cents anys de sensacions*, Alcover, CEA, 2015.

¹⁹ ARAGONÉS, Francisco, *Los frailes franciscanos de Cataluña*, Barcelona, Librería y Tipografía Católica, 1891, pàg. 272-283.

²⁰ ARBELDA, Víctor Manuel, *Clericalismo y anticlericalismo en España (1767-1930). Una introducción*, Madrid, Ediciones Encuentro, 2009, pàg. 70.

l'església de l'Albiol servia de dipòsit de fusells, anaren al poblet veí, a comprovar-ho. Quan hi van arribar, juntament amb el tinent coronel Joaquin Ayerre, van descobrir que al temple hi havien amagats vuitanta-vuit fusells anglesos amb baionetes. El periodista del diari *El Espectador*, reflexionava sobre el paper del mossèn i de l'Arquebisbat: "aunque sus habitantes son muy pobres, su curato es suficientemente rico. ¿Qué tal será aquel cura? El señor Mores vicario general de aquel arzobispado nos dirá ¿Con que fondos se habrán comprado aquellos fusiles? ¡Tal vez con los productos de vuestros mismos diezmos, labradores! ¿Y para qué? Para hacer que se derrame esa sangre preciosa que a costa de tantos afanes y privaiones engorda a tantos bribones enemigos de la causa de vuestra felicidad y patria.

Si al cura del Albiol se le pregunta ¿por qué aquella iglesia encerraba tanto veneno? Dirá que nada sabe, y nosotros como que lo dice un cura lo debemos creer. Catalanes ¿habeis oido alguna vez que en las insurrecciones de España haya entrado jamas algún fraile o cura? ¿Cómo han de promover la guerra ministros de un Dios de paz? Eso no puede ser".²¹

A més, les pugnes entre poder polític i religiós també es manifestaren en la negativa d'una part dels mossens de predicar i explicar la Constitució.²² Però, l'entrada dels Cent Mil Fills de Sant Lluís l'abril de 1823 va suposar el restabliment de l'absolutisme, però a Catalunya la societat estava profundament dividida, entre liberals i absolutistes, fet que es plasmava en les guerres carlines.

3. Les mesures religioses per imposar l'ordre polític

El rei Ferran va iniciar la segona restauració com a monarca absolut amb un govern netament ultra, encapçalat pel clergue ultraconservador, i el seu confessor, Víctor Damián Sáez. Però, advertit per la Santa Aliança, que la seva conducta podia provocar una revolució, va formar un nou govern, de

²¹ "Noticias nacionales"; *El Espectador*, 2/03/1822, pàg. 1-2.

²² ARNABAT, Ramon, "La divisió de l'Església davant del constitucionalisme (el Trienni Liberal, 1820-1823)", PLANS, Lourdes (ed.), *Església, societat i poder a les terres de parla catalana. Actes del IV Congrés de la CCEPC*, Valls, Cossetània Edicions, 2005, pàg. 265-266.

caire moderat, ara bé, el rei, acceptava el joc amb limitacions, per això, el 3 de desembre de 1823, va publicar las Bases sobre les quals ha de caminar indispensablemente el nuevo consejo de ministros, en les quals destacava: "limpiar todas las secretarías de despacho, tribunales y demás oficinas, tanto de la corte como de lo demás del reyno, de todos los que han sido adictos al sistema constitucional, protegiendo decididamente a los realistas", o "trabajar incesantemente en destruir las sociedades secretas y toda especie de secta", i finalment: "no reconocer los empréstitos constitucionales".²³

S'iniciava així un dels períodes més obscurantistes de la història contemporània d'Espanya, en el qual l'Església i l'Estat actuaren de bracet, per imposar per la força i el terror les seves premisses ideològiques.²⁴

Aquella aliança es plasmà també en el dia a dia alcoverenc. El distanciament entre religió oficial i la vida quotidiana era abismal i com que el sentiment religiós havia canviat entre la població, i s'anava gestant la llavor de l'anticlricalisme, la Diòcesi hi va haver d'actuar.²⁵

El 3 de setembre de 1828 arribava al poble Antonio Fernando de Echanove y Zaldivar, encarregat de fer la visita pastoral al poble: "Habiendo dado principio a la Sta Visita Espiritual de este nuestro Arzobispado segun la circular que al efecto dirigimos para reconocer el estado espiritual de las almas de nuestros amados Diocesanos en cumplimiento de nuestra grave obligación y conducirlos a la eterna felicidad por el camino de la virtud para mayor gloria de Dios y esplendor del culto Divino, restauración de la disciplina eclesiástica, reforma de costumbre y bien espiritual y de todos".²⁶ En el llibre de visites, De Echanove hi anotà: "no son muchos los defectos que hallamos en esta Iglesia respecto de lo que era después de las calamidades precedentes tiempos y tristes circunstancias que han afligido a la Religión y al Estado, sin embargo conviene acordar y establecer algunas reglas y mandatos para conservar la pureza de la Religión y el fervor de la Piedad y para restablecer las buenas costumbres, el orden y la disciplina".

²³ FONTANA, Josep, *La crisis del Antiguo Régimen 1808-1833*, Barcelona, Crítica, 1983, pág. 174-175.

²⁴ PEREA SIMÓN, Eugeni, *El comportament religiós a Catalunya al segle XIX a la diòcesi de Tarragona, Op. Cit.*, pág. 10-11.

²⁵ ANGUERA, Pere, *Menjacapellans, conservadors i revolucionaris*, Reus, Centre de Lectura, 1991, pág. 17-25.

²⁶ AHAT, Fons: Arquebisbe, Llibre de decrets de visites pastorals, 5/05/1828-6/02/1829, 328 v.

Per tant, per a evitar mals majors i restablir l'*estatu quo*, es dictaren unes mesures coercitives.

En primer lloc, algunes es dirigiren a la formació en la doctrina cristiana:

- "El Rector y sus Vicarios enseñaran con celo a los niños y niñas, hombres y mujeres, la Doctrina Christiana, explicándola con claridad y en estilo familiar y acomodado a la capacidad de los oyentes en los días de precepto y en todos los de la semana en tiempos de Adviento y Quaresma convocandolos a son de campana y a las horas proporcionadas para la asistencia."
- "Mandamos igualmente al Rector que en los días de fiesta de todo el año explique a sus feligreses el santo Evangelio al ofertorio de la Misa mayor, procurando acomodar sus discursos a la capacidad de sus oyentes en observancia de lo prevenido en el Santo Concilio de Trento y Sinodales de este Arzobispado."
- "Encargará el Párroco encarecidamente a sus Feligreses la asistencia puntual a la Misa mayor en los días de fiesta y por las tardes al Rosario, a la oración mental y a la explicación y enseñanza de la Doctrina Christiana: Después de cuyos ejercicios se cantará por el Rector y Beneficiador un Salve a María Ssma. Les encargará que estén todos grandes y pequeños con la devoción compostura, reverencia debida a la casa de Dios, a la Santidad de los oficios divinos, y a la presencia de la Divina Magestad de Jesús sacramentado: no permitiendo que las Mujeres se mezclen con los Hombres, ni que se sienten en los bancos y mucho menos en las gradas y tarimes de los Altares."

Si mentre el discurs liberal de gènere defensava la igualtat d'home i dona davant la llei,²⁷ l'Església va voler evitar qualsevol consideració d'aquest tipus, i si en el mandat anterior obligava a separar alcoverencs i alcoverenques en el temple, també volia vigilar per una banda les qüestions morals entre les joves parelles, i per altra banda també el paper que tenien aquelles dones que feien de comadrones per les cases del poble:

²⁷ GÓMEZ-FERRER, Guadalupe, *Historia de las mujeres en España: siglos XIX y XX*, Madrid, Arco Libros, 2011, pàg. 12.

- "Celara el Rector, que no exensa oficio de Comadre, muger alguna que no haya sido examinada y sepa bien el modo y forma de administrar el bautismo en casos de necesidad y los demás que deba practicar: cuyos puntos explicará el Párroco con frecuencia a los feligreses."
- "Prohibimos al Rector y demás que sacerdotes que bautizen indistinctamente bajo condicion a qualquiera infante que lo haya sido antes en casa: deberá primeramente informarse atentamente como y en que forma se administró el bautismo, el qual no se reitera sino cuando hubiese sido nulo o dudoso si fue invalido y condicionalment cuando resultase dudoso, para no exponerse de lo contrario en irregularidad."
- "Siendo notorios y muy transcendentales, los males y escandalos que resultan a menudo de la frecuente entrada de los Novios en casa de las Novias y de las familias conversacion y trato con ellas, es preciso que cele el Parroco que se eviten tales desordenes, valiendose de los medios prevenidos en las Constituciones sinodiales."

Com a element repressiu, el representant de l'arquebisbe regulà sobre la importància del paper de l'educació, el respecte de les festes religioses, i sobretot, que vigilés, mitjançant les confessions, el pensament de la gent, i si tenien llibres prohibits, ja que podien ser la llavor del liberalisme:

- "Amonestaran eficazmente y advertiran el Rector, Vicario y Beneficiados a los Padres de familia la estrecha obligación que tienen de instruir los dogmas y moral de nuestra Santa Religión a sus hijos, haciéndoles entender que sean responsables a Dios de los daños que les seguiran de la ignorància y falta de educacion de sus hijos exontandoles a que los envíen al catecismo de la Parroquia y a la escuela de primeras letras, cuyos Maestros vigilaran asimismo que sean examinados y aprobados en la Doctrina Christiana, y que la enseñen sin mezcla de errores y supersticiones inspirando horror al vicio y amor a la virtud tanto con su modestia y arreglada conducta como sus preceptos."
- "Como el exemplo y reforma del Clero sea el medio mas propio para encaminar los fieles a la virtud, mandamos al Rector y Beneficiados hagan todos los años con el tiempo que parece mas a proposito del mes de Diciembre ejercicios espirituales que consistiran en un quar-

- to de hora de lectura y tres de oracion mental por la tarde estando retirado en aquellos días en sus casas a menos que les precisan a salir las obligaciones de justícia y oficios de caridad. Y aun en todo el año procuraran evitar el trato frecuente con los seglares, especialmente con las personas de otro sexo, viviendo con la honestidad, gravedad y circunspección de su Estado y dedicandose a la oracion y al estudio necesario, para el desempeño de sus graves obligaciones."
- "En todos los Domingos y días de fiesta aplicará el Rector la Misa por el Pueblo, a no sea que por justas causas que nos expondra, le demos nuestro permiso para aplicarlas en otro día de la semana."
 - "En las Misas Mayores o Conventuales de los Domingos al ofertorio publicará y hara saber al Pueblo los días de fiesta y demás cosas necesarias y conducentes a su bien espiritual y a el logro de la salud eterna que ocurran en los días siguientes de la semana; y en ellos anunciara tambien los Aniversarios y cualesquiera pies o religiosos acciones que se celebren en esta con expresion de los nombres de los Fundadores, después de cuyos anuncios hara con el Pueblo los actos de Fe, esperanza y caridad."
 - "Asimismo mandamos al Rector y Vicario que si alguno de los que hayan de contraer Matrimonio fuese de otra Diocesis no los case ni los proclame sin que primero obtengan la licencia competente de nuestra Provision y Vicario General, ni tampoco sin el consentimiento de los Padres los que lo necessiten; y sin que haya precedido antes suficiente exament y aprobacion en Doctrina Christiana qualquiera que sea la classe y condicion de los contrayentes."
 - "A nadie admitiran tampoco a el cumplimiento del precepto pasqual sin que este bién instruido en la Doctrina Christiana, y para certificarse de ello estableceran los exámenes desde el primer Domingo de la Quaresma convocando al Pueblo al son de Campana sabiendo que les gravamos su conciencia y les exigiremos seriamente su cumplimiento."
 - "Mandamos igualmente que todos los Feligreses cumplan con el precepto de Comunion pasqual en esta su Parroquia y dentro del tiempo señalado en los Sinodales y en los decretos de nuestros dignisimos antecesores, disponiéndose con la confesión sacramental."

- "Procurara el Parroco que no quebranten sus Feligreses los dias festivos y se abstengan de todo trabajo temporal sin necesidad y sin licencia necesaria de mercados y negocios de compras y ventas debiendo tener cerradas las tiendas en ellos, valiendoses contra los disobedientes, siendo preciso, de las multas y las penas sinodales, para cuya execucion acudira el Bayle y en las fiestas que pueda trabajarse deberan oir Misa."
- "Todo Sacerdote y particularmente el Parroco aplicara el mayor celo para que no se profieran blasfemias, maldiciones, proposiciones hereticas, mal sonantes, contrarias a nuestra Sta Religión, Moral y Piedad. Y que no haya mancebamientos, divorcios de casados, pidiendo en caso necesario contra los delincuentes el auxilio de la autoridad civil denunciandoles a la nuestra: e inculcaran eficazmente en sus sermones y conversaciones sobre la observancia del precepto de caridad, de amar a nuestros procimos y perdonar las injurias; y sobre la obligacion de respetar, amar y obedecer al Rey y sus Ministros y Jueces por deber de Conciencia esto es moral y orden de Dios: no solo por temor de las penas sino tambien por cumplir con nuestra Sta Religion y no cometer pecados."
- "Celaran asimismo que sus feligreses no lean ni retengan libros prohibidos, y que si los hubiesen nos los entreguen, o a su Gobernador y Provinciales por medio de los mismos Parrocos, y que denuncien a las propias autoridades locales todas las personas que supiesen o tubiesen noticia que tienen semejantes libros, todo bajo excomunion mayor reservada."

Finalment, per veure que la doctrina es complia, demanà que es fes un seguiment de la gent que assistia a missa i a les comunions:

- "Para este fin el Rector tendràun libre y formará anticipadamente una lista o Padron exacto de sus feligreses anualmente y pasada la tercera Dominica despues de la Pasqua de Resureccion remitira a nuestra secretaria de Camara copia formal con que se expresaban sin excusa ni disimulo las personas que hubiesen faltado al citado precepto; y advirtiendo a todos y persuadiendoles que no les aprovechara prestar la cedula a ninguna otra Parroquia aun de la Santa Iglesia Catedral a menos que haya cumplido en ella con nuestra sen-

tencia o de nuestro Vicario General que no la daremos sin informe previo de su propio Parroco."

- "Hacemos encargo especial a todo el Clero sobre las Conferencias de Moral y de ritos conforme a lo ultimamente mandado en nuestra Circular que al efecto le hemos dirigido."
- "Los exortara asimismo a que reciban frecuentemente y con la debida reverencia los Stos Sacramentos de confesion y comunion."

En darrer lloc, com a demanda curiosa, i repetida pels seus predecessors, plantejà la necessitat de cobrir la torre del campanar, ja que l'aigua de la pluja danyava l'edifici:

- "Renovado el decreto que sentimos no se haya cumplido de nuestro dignisimo antecesor, mandamos que se cubre inmediatamente la torre de la Iglesia Parroquial de modo que las lluvias e inclemencias del tiempo no destruyan sus paredes."

4. Les imposicions per una banda i la realitat per l'altra

El 14 d'abril de 1833, arribava un Reial Decret a l'Ajuntament i el consistori va convidar els veïns més poderosos, i la comunitat religiosa. Del Convent assistiren el Pare Guardià i el pare Ramon Molner, mestre de joves, mentre que de la parròquia no hi va assistir cap representant. El 21 se celebrava una missa i un Te Deum "dando gracias al todo poderoso por los efectos de la Reina y de la serenísima Infanta Heredera al Trono". En aquella celebració també hi va acudir el representant dels pares recol·lectes.²⁸

Al juliol de 1835 el Convent de Santa Anna va ser assaltat, i diversos pares recol·lectes van ser assassinats per milícies liberals. A partir d'aquell any el convent quedà abandonat, i patí l'assalt dels alcoverencs que anaren a buscar els objectes de valor que hi podien quedar.

Així doncs, tot i els grans esforços que va fer l'Església per aturar les idees liberals, aquestes van continuar expandint-se entre la població i, per

²⁸ AHMA, llibre d'actes, any 1833, 14 i 21 d'abril de 1833.

tant, cada cop disminuïa el pes del catolicisme, en el dia a dia de la gent, i augmentava l'anticlericalisme.

Per exemple, en la llibreta de compliment de la parròquia d'Alcover de 1847, el mossèn anotà veïns que no assistien a missa i complien amb les obligacions com a catòlics. Aquests foren Gabriel París, que feia 3 anys que no les complien, i Joan Porta, que en feia dos.²⁹ Encara que sigui un nombre molt minoritari, significava que cada cop més es qüestionava la fe a nivell personal.

I en la visita pastoral de 1863, podem observar com cada cop més el pes de la religió disminuïa en la societat alcoverenca. En el repàs de les confraries que existien a Alcover, les autoritats eclesiàstiques anotaren que n'existien vuit. D'aquestes, cinc estaven controlades directament pel capellà "en poder del gobierno", mentre que en restaven 3: "la cofradia o congregacion de la Purisima Sangre, que se arregla por si misma, sin intervenció del cura parroco, la del Santo Nombre de Jesús a cargo de los solteros y ahora se halla suspendida por los abusos cometidos en el dia de los santos inocentes de 1862 y la cofradía de los apóstoles S. Pedro y S. Isidro, a cargo de los labradores".³⁰

En conclusió, els esforços per a poder mantenir els privilegis que tenia la institució eclesiàstica, i evitar els canvis ideològics entre la gent, no van ser fructífers ja que, com hem pogut comprovar, tot i la repressió i les amenaces, la gent cada cop anava menys a missa, i es prenia de manera menys seriosa el compliment pasqual.

²⁹ AHAT, Fons: Alcover, Parròquia de l'Assumpció, sèrie: Sagramentals, subsèrie: compliment pasqual.

³⁰ AHAT, Fons: Arquebisbe, Llibre de decrets de visites pastorals, 06/05/1863-12/07/1863.

